

Täysistunto

Perjantai 3.4.2020 klo 17.45—18.00

Täysistunto alkoi klo 17.45. Täysistunto päättyi klo 18.00.

Puhetta johti puhemies Matti Vanhanen (17.45—18.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Muu asia: Valtioneuvoston asetus liikkumisen tilapäisistä rajoituksista väestön suojaamiseksi

Muu asia M 10/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 11/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 11/2020 vp. Nyt päätetään, onko asetus kumottava.

Keskustelu

17.46 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan arvioitavana on valmiuslain 118 §:n nojalla annettu valtioneuvoston asetus. Asetuksessa säädetään valmiuslain 118 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa käyttöönotettavista liikkumisrajoituksista. Asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan muualla kuin Uudellamaalla olevat henkilöt eivät saa tulla Uudenmaan maakuntaan ja Uudenmaan maakunnassa olevat henkilöt eivät saa poistua Uudenmaan maakunnasta. Jokaisella on kuitenkin oikeus palata koti- tai asuinpaikkakunnalleen. Kieltoja ei sovelleta, jos liikkuminen on välttämätöntä.

Perustuslakivaliokunta esittää, että valtioneuvoston asetusta ei kumota, mutta valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota tarpeeseen arvioida jatkossa perusoikeusnäkökulmasta rajoitustoimien yhteiskunnalle aiheuttamia kumulatiivisia vaikutuksia ja erityisesti rajoitusten kokonaishaittoja suhteessa niillä saavutettuun hyötyyn. Valtioneuvoston on muutenkin seurattava tarkkaan valmiuslain ja siinä säädettyjen valtuuksien käytön soveltamisedellytysten täyttymistä sekä soveltamisessa mahdollisesti havaittavia ongelmia. Ongelmallisen perusoikeuspunninnan osalta voidaan pitää sitä, ettei perustelumistiössä juurikaan kä-

Pöytäkirja PTK 48/2020 vp

sitellä liikkumisrajoituksen aiheuttamia haittoja, joita voi aiheutua myös Uudenmaan alueen sisäpuolelle jäävien osalta tartuntariskin kohoamisen seurauksena.

Valiokunta kiinnittää lisäksi erityistä huomiota tarpeeseen selvittää liikkumisrajoitusten merkitys niiden vaikutuksen piirissä olevien osalta epidemian leviämiseen sekä leviämistä koskevan tiedon valossa tarvittaessa ryhtyä riskiryhmien osalta erityisiin toimenpiteisiin. Valiokunta korostaa myös yksilökohtaisten rajoitusten ensisijaisuutta suhteessa summaarisiin, suuriin joukkoihin kohdistuviin rajoituksiin.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota tarpeeseen tarkastella laajasti ja perusteellisesti nyt käsillä olevien poikkeusolojen päättymisen jälkeen poikkeusoloja koskevaa sääntelyä perustuslaissa ja valmiuslaissa. — Kiitos.

17.48 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa sekä sen puheenjohtajaa, edustaja Ojala-Niemelää, hyvästä ja perusteellisesta työstä. Tätä maan sisäisen liikkuvuuden rajoitusta ei varmasti ole valtioneuvoston toimesta lähdetty tekemään kevein perustein, vaan kohtaamme sotien jälkeisen ajan suurimman kriisin. Suomalainen yhteiskunta on ehkäpä maailman parhaiten varautuneita yhteiskuntia kohtaamaan erilaisia kriisejä, ja meillä on paitsi suoraa varautumista ja valmiutta myös sellaista yhteiskunnallista resilienssiä, joka auttaa meitä kohtaamaan nämä vaikeudet, jotka selvästi lähikuukausina eteemme tulevat.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kuitenkin tässä nyt vedota kaikkiin tahoihin, jotka voivat asiaan vaikuttaa — erityisesti vaikkapa Yleisradio omilla ohjelmavalinnoillaan — että kun meitä suomalaisia nyt on kahta eri puolta tiesulkua, niin kuitenkin pyrkisimme kohtaamaan tämän kansallisen poikkeustilanteen mahdollisimman yhtenäisenä kansana. Ja tässä mielessä esimerkiksi television ohjelmatarjonnassa ja muussa voitaisiin huomioida sellaisia kansakuntaa ja henkeä nostattavia yhteisiä kokemuksia kuin vaikkapa suuria suomalaisia urheiluvoittoja tai muita vastaavia tällaisia. Nämä esimerkiksi jo Urheiluruudussa kokeillut erityislähetykset ovat saaneet mielestäni hyvän vastaanoton.

Arvoisa puhemies! Tähän samaan teemaan liittyen haluan nostaa esille myös sen, että oli valtioneuvostolta todella viisas ratkaisu — tietysti tämän epidemiatilanteen vuoksi ennen kaikkea mutta myös sen vuoksi, että kaikki kokevat, että olemme nyt kohtaamassa tämän kriisin yhdessä — että ravintolat todella nyt sitten poikkeuslain voimalla suljetaan koko maassa tänään puoliltaöin, eikä niin, että Uudellamaalla esimerkiksi ravintolat olisivat menneet kiinni mutta vaikkapa Kainuussa — tietysti onneksi Kainuussa on vasta vähän näitä virustapauksia — varusmiehet olisivat voineet mennä vielä vaikkapa ravintolaan viettämään pitkää iltaa. Elikä on tärkeää, että nyt kun tosiaan ollaan tiesulun kahta eri puolta, niin huolehditaan siitä, että kansakunta kohtaa tämän meitä kohtaavan vakavan tilanteen todella yhtenäisenä.

Aivan viimeinen näkökulma, arvoisa puhemies, on se, että kun olemme seuranneet huolestuneena myös naapurimaamme Ruotsin kehitystä tautitilanteen osalta ja kun Ruotsissa ei ole ehkä joko lainsäädännön vuoksi mahdollisuutta tai sitten yhteiskuntapoliittisista syistä halua tehdä vastaavalla tavalla vahvoja rajoittavia toimenpiteitä kuin mihin Suomessa on nyt lähdetty viruksen leviämisen estämiseksi, niin esimerkiksi Lapissa kannetaan kovasti huolta siitä, voivatko Ruotsissa nyt nopeasti leviävät tartuntaketjut ulottua Suomeen asti, ja tämä on varmasti kysymys, johon täytyy löytää nopeasti valtioneuvoston toimesta kestävä ratkaisu. Mutta haluan tuoda, arvoisa puhemies, tähän keskusteluun myös sen hy-

Pöytäkirja PTK 48/2020 vp

vin inhimillisen näkökulman, että Tornionjokivarressa on täysin rajaton raja — raja, joka ei oikeastaan ole koskaan ollutkaan raja. Se on toki kartalla ollut viimeiset 200 vuotta olemassa, mutta sen yli on aina kuljettu, ja rajan molemmin puolin asuvat samat perheet, samat suvut, asukkaat — myös Ruotsin puolella, puhuvat suomea ja ovat taustaltaan suomalaista väestöä. Ja tässä mielessä on hyvin hankalaa lähteä sellaiseen kategorisen ratkaisuun, joka voisi johtaa siihen, että esimerkiksi Ruotsin puolella järjestettävien välttämättömien terveydenhoidon ja sairaanhoidon palveluitten toimintavalmius romahtaisi, jos Suomesta ei päästä sinne töihin. Ja en tiedä, onko täysin sopimatonta ehdottaa, että Suomen valtio voisi vedota Ruotsin valtioon, että pystyisivätkö he rajoittamaan sitä maan sisäistä liikkumista niin, että kun tämä osa siinä Suomen rajalla tukeutuu esimerkiksi nyt kriittisen paineen alla olevissa palveluissa sosiaali- ja terveydenhuollossa Suomeen ehkä jopa enemmän kuin mitä se tukeutuu vaikkapa Etelä-Ruotsiin, niin nämä tartuntaketjut eivät pääsisi sitten ulottumaan sinne aivan Suomen rajan välittömään läheisyyteen ja ne eivät siinä sitten toisi virusta Suomen puolelle siinä arjessa välttämättömässä liikenteessä. Joka tapauksessa on päivänselvää, että Ruotsissa nyt nopeasti leviävät tartuntaketjut, erityisesti siellä heidänkin pääkaupunkiseudulla leviävät tartuntaketjut, eivät saa ulottua Suomen Lappiin asti, koska Suomen Lapin terveydenhuoltokapasiteetti on niin pientä. Sen vuoksi esimerkiksi tämä Uudenmaan sulkua on täällä Suomen puolella jouduttu tekemään, että tämä tartuntaketjujen ulottuminen sinne asti täytyy katkaista. Tämän halusin, arvoisa puhemies, tuoda vielä harkittavaksi. Tiedän, että se ei ole meidän vallassamme, mutta voimmeko vedota ruotsalaisiin ja keskustella siitä, että he reagoisivat tilanteeseen? En osaa sanoa, mutta jotta asiaa täytyy tehdä.

17.54 Iiris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tämä kriisi asettaa monella tapaa haasteita suomalaiselle päätöksentekojärjestelmälle, emmekä ole tässä suinkaan yksin, vaan tämä on olosuhde, jonka ihan jokainen maa maailmassa kohtaa tällä hetkellä. Kriisissä on jonkin verran samoja piirteitä muiden kriisien, kuten sotatilan tai suuronnettomuuden, kanssa, mutta on paljon myös erityisiä olosuhteita, mitä pandemiaan liittyy, ja se, mitä nyt ehdotomasti on tunnustettu, on se, että tällaiset olosuhteet olisi syytä ottaa lainsäädännössä entistä tarkemmin huomioon. Tulevaisuuden turvallisuusuhat eivät ole vain perinteistä sotatilaa muistuttavia uhkia, vaan juurikin tällaiset pandemiat ja muut aika erityyppiset uhat tulevat varmasti yhä yleistymään, ja sen tähden lainsäädäntöä on kehitettävä. Mutta nyt kuitenkin operoidaan sen lainsäädännön pohjalta, mikä meillä on, ja pyritään löytämään ne ratkaisut, joilla saadaan suomalaisten henkeä ja terveyttä mahdollisimman tehokkaasti suojattua. Sehän tässä on koko ajan syytä muistaa, kun pohditaan niitä oikeita juridisia keinoja, se päämäärä, ihmisten elämän turvaaminen, ja sen vuoksi onkin syytä etsiä niitä joustavia ratkaisuja ja samalla koko ajan kartoittaa, millä tavalla lainsäädäntöä on syytä päivittää, jotta sitten seuraavalla kerralla, kun Suomea kohtaa olosuhde, joka on poikkeava suhteessa aiempiin, vaikkapa sotatiloihin, olemme siihen entistä paremmin varautuneet. Tämähän tulee kyseeseen erityisesti valmiuslain kohdalla, jossa selkeästi näkyy edelleen se kaiku, että monet osat siitä on kirjoitettu enemmän sotatilan kuin tällaisen pandemian näkökulmasta.

Yksi erityispiirre, joka tässä nyt nousee keskiöön, etenkin kun puhutaan Uudenmaan sulkemisen kaltaisista vakavista liikkumisrajoituksista ja muista perusoikeusrajoituksista, on ennakkoinnin tarve. Siinä missä sodan keskellä tai suuronnettomuuden tapahduttua voi

Pöytäkirja PTK 48/2020 vp

olla aika selkeää määrittää, mikä on se oikea suuntaviiva, mikä on se alue, minne kriisi on kohdistunut, niin pandemian ehkäisy vaatii jatkuvaa ennakkointia. Meidän on pyrittävä keräämään tietoa niin nopeasti kuin vain mahdollista mutta myös ennakoitava sen pohjalta, mitä tuleman pitää.

Nythän on voitu tunnistaa, että Uusimaa on epidemiakeskus: 60 prosenttia Suomen koronatartunnoista on täällä. Jos katsotaan vielä sairaalahoidossa olevien potilaiden määrää, niin täällä HYKSin alueella heitä on 111 ja sitten seuraavaksi kuormittuneimmalla alueella, Kuopionseudulla, vain 17. Ero on siis edelleen todella järäsyttävä Uudenmaan ja muun maan välillä. Mutta sitten, kun keskusteltiin vaikkapa ravintolakiellosta, niin tunnistetaan kyllä hyvin, että se epidemia jopa tästä liikkumisrajoituksesta huolimatta varmasti tulee Suomessa leviämään — ja leviääkin, valitettavasti, muuallakin maassa jo nyt. Ja nyt erityispiirteeksi on noussut se, että tällainen epidemiahan leviää rypäsmäisesti: vaikka 90 prosenttia jonkun paikkakunnan ihmisistä rajoittaisi toimintaansa ja rajoittaisi kontaktejaan, niin jo yhden tai kahden ihmisen virheet voivat johtaa siihen, että yhtäkkiä kylällä leviääkin kulkutauti. Sen tähden tällaisia laajamittaisia rajoituksia nyt tarvitaan, että saadaan ihmisten henkeä ja terveyttä turvattua — varsinkin siellä, missä sairaalahoitoon ei pääse yhtä hyvin kuin esimerkiksi suurten kaupunkien ja sairaaloiden läheisyydessä. Sen tähden nyt on tunnistettu, että vaikka voidaan ennakoida taudin leviäminen koko maassa, voidaan ennakoida myös se, mitä on vaikea ennakoida, eli se, minne ne rypäpät sitten tarkalleen ottaen asettuvat, niin tällä hetkellä se kriisi on pahimmillaan täällä Uudellamaalla, ja sen tähden taudin leviämisen ehkäiseminen on vaatinut tällaisia rajoitteita. Ja tässähän todella tasapainotellaan monien tiedonalueiden rajapinnalla. Harva meistä on sekä lääketieteen että perusoikeuden että vaikkapa logistiikan asiantuntija, mutta nyt tätä kaikkea tietoa tarvitaan, jotta saadaan suomalaisten henkiä pelastettua, ja sen tähden tässä onkin melkoinen sisälukutalkoo meillä poliitikoilla edessä, jotta osaamme johtaa tätä maata läpi tämän kriisin parhaalla mahdollisella tavalla.

Varmasti tässä koko ajan opitaan uutta tästä taudista — voidaan myös tunnistaa, mitkä ovat ehkä olleet sellaisia toimia, joiden osalta oltaisiin voitu toimia paremmin, ja sitä kautta saamme hiottua sitä Suomen strategiaa ja linjaa yhdessä, jotta varmasti, kun mennään kohti tulevaisuutta ja kohti sitä todennäköisesti toukokuun ja kesäkuun taitteessa koittavaa tautihuippua, niin siihen mennessä se strategia on aivan niin timanttinen kuin vain olla ja voi ja voimme olla varmoja, että ehkäisemme taudin leviämistä ja ihmisten henkeen ja terveyteen kohdistuvaa uhkaa niin tehokkaasti kuin vain mahdollista. Mutta todella, se vaatii jatkuvaa nopeaa reagointia, valtavan laajan asiantuntijatiedon hyödyntämistä ja laajamittaista yhteistyötä, koska muuten tässä emme kyllä pärjää — tämä on niin uniikki kriisi suhteessa mihinkään aiempaan, mitä ihmiskunta on kohdannut, ja ei ole kauheasti vaikkapa kansainvälisiä esimerkkejä, mistä voitaisiin suoraan ottaa mallia, koska Suomi kuitenkin monella tapaa poikkeaa vaikkapa noista Etelä-Aasian maista, missä sinällään on voitu tehdä heille sopivia ratkaisuja.

Nyt tässä todella vaaditaan sitä laajan tiedon hyödyntämistä ja ennakkointia, ja sitten voidaan myöhemmin palata siihen, mitä osia lainsäädännöstä on syytä hioa, mutta nyt mennään tällä lainsäädännöllä ja pyritään sen pohjalta tekemään ne parhaat mahdolliset ratkaisut, jotta ihmisten henkiä saadaan pelastettua.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 48/2020 vp

Eduskunta päätti perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, ettei liikkumisen tilapäisistä rajoituksista väestön suojaamiseksi 27.3.2020 annettua valtioneuvoston asetusta kumota. Asian käsittely päättyi.

3. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on maanantaina 6.4.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola